

A nyugalmi időszak munkái

**BÁR A TÉLI IDŐJÁRÁS IGEN NAGY HATÁSSAL VAN A GYÜMÖLCSFÁK KÁROSÍTÓINAK ÁTTELELÉSÉRE, ARRÁ NE SZÁMÍTSUNK, HOGY A TÉLI FAGYOK TELJES MÉRTÉKBEN ELPUSTÍTJÁK AZ ÁTTELELŐ ALAKOKAT ÉS MEGOLDJÁK AZ ÉVKÖZI NÖVÉNYVÉDEL-
MET. EZÉRT A GYÜMÖLCSFÁK NYUGALMI ÁLLAPOTÁBAN SE HANYAGOLJUK EL A
NÖVÉNYVÉDELMI MUNKÁKAT.**

DR. KOLEVA ROSZICA

A házikerti gyümölcsösökben enyhébb téli napokon megkezdhetjük azokat az eddig elmaradt növényápolási és fatisztogatási munkákat, amelyekkel eredményesen védekezhetünk a gyümölcsfák törzsén, illetve vázágain telelő kórokozók és kártevők ellen. Aki ezeket a munkákat idejében és gondosan elvégzi, annak a tenyészidőszakban sokkal kevesebb gondja lesz a kertjével; megspórolhat néhány növényvédő szeres kezelést is.

Mire figyeljünk a téli növényvédelem során?

Vágjuk le és semmisítsük meg a lomb nélküli fák, télen jól látható moniliás gyümölcsmú-

miákat (1. kép), és ne felejtjük el a föld alól is összegyűjteni azokat. Ez azért nagyon fontos, mert tavasszal ezeken képződnek a gomba szaporítóképletei, a konidiumok, amelyek a gyümölcsfák (meggy, kajszibarack, szilva) virágait fertőzik meg. Mivel a kórokozó a fás ré-

Hasznos ötlet

A moníliara kevésbé érzékeny fajtát válasszunk, ha új fát telepítünk. Emellett a metszéssel kialakított laza szerkezetű koronaforma elősegíti a lomb gyorsabb száradását, ezáltal megnehezíti a kórokozó fertőzését.

szeket is megtámadja, fontos, hogy a metszés alkalmával a beteg fás részeket is eltávolítsuk. Az elszáradt vesszőket tőből, a beteg, rákos ágrészeket pedig 10-15 centiméternyi egészséges résszel együtt vágjuk le. Munkánk csak akkor lesz hatékony, ha az eltávolított beteg részeket összegyűjtjük és elégetjük, majd az 1 centiméternél nagyobb sebfelületeket sebkezelő anyaggal lezárjuk (*Biocera, Fagél, Fadoktor*). A sebkezelés elvégzésével nemcsak a gyógyulást segítjük elő, hanem megnehezítjük a kórokozók behatolását is a sebfelületeken keresztül.

Egész télen végezhető a lehullott, fertőzött levelek összegyűjtése is, ugyanis a levélbetegségek kórokozóinak túlnyomó része éppen ezekben telel át. Az összegyűjtött lombot égessük el vagy ássuk el jó mélyen.

A törzs, illetve a vastagabb ágak pajzstetűvel (2. kép) fertőzött részeit kaparóval vagy drótkéfével alaposan tisztítsuk meg (*főképpünkön*). A kéregtisztítás során távolítsuk el a kéregrepedésekben meghúzódó kártevők telelő alakjait is, pl. a piros és a barna gyümölcsfa-takácsatka téli tojásait, a lombosfa-fehérmoly bábjait, az alma- és a barackmoly hernyóit, valamint a szilvamoly és a keleti gyümölcsmoly gubóit. Tisztítsuk ki az almafaszitkár által okozott sebeket és járatokat is, és ne hagyjuk ki a sebkezelést sem.

Hasznos ötlet

A kaliforniai és más veszélyes pajzstetűfajok (pl. piros körte-pajzstetű, gyapjas pajzstetű) kártételének megelőzésére csak fertőzésmentes szaporítóanyagot telepítsünk!

A tisztogatás során vigyázzunk, hogy az élő részeket ne sértsük fel. A kéregkaparékot, hulladékot gondosan gyűjtsük össze, és lehetőleg szerint helyben azonnal égessük el, vagy jó mélyen forgassuk a talajba. A kéregkaparék összegyűjtésére műanyag fóliát vagy csomagolópapírt terítsünk a fák alá. A törzs megtisztításával, illetve a sebek rendszeres kezelésével a kéregmoly elszaporodását is csökkenthetjük, illetve a kémiai védekezés hatékonyságát növeljük.

A téli munkák során a fák körül előtörő sarjak eltávolításáról se feledkezzünk meg! A vértetűvel fertőzött almafák esetében tömegével megtalálhatók rajtuk a kártevő telelő gyökérlakó alakjai. A nőstények a gyökereken telelnek át, a lárvák a fák föld feletti részeinek repedéseiben. Agrotechnikai módszerekkel is védekezhetünk a kártevő ellen: folyamatosan

ritkítsuk a koronát, és távolítsuk el a vízajtásokat, a gyökérsarjakat. Kerüljük a fák túlzott nitrogéntrágyázását! Kisebb fertőződés esetén a kártevőt a természetes ellensége, a vértetű-fémfűrész (3. kép) tartja korlátok között.

A fakadó rügyek hámozgatásának, kitérésének megakadályozására a faápolási munkák során vágjuk le és égessük el a gyűrűspille az egyéves vesszőkön spirálisan elhelyezett tojáscsomóit, a galagonyalepke 2-6 külön-külön összehajtott levélből álló „téli kis hernyófészkeit”, valamint az aranyfarú lepke ökol nagyságú „téli nagy hernyófészkeit”! A gypjaslepke taplóhoz hasonló, barnás sárga szőrökkel borított tojáscsomóit

késsel távolítsuk el a fák törzséről és a vastagabb ágakról (messziről is jól felismerhetők) és pusztítsuk el forró vízben. A lombfogyasztó hernyók polifág kártevők, azaz tápnövényük lehet szinte valamennyi lombos fa és cserje. A gyümölcsfák közül elsősorban az erdők szomszédságában telepített, vagy az elhanyagolt gyümölcsösökben okoznak kisebb-nagyobb károkat, a tömeges felszaporodás (gradáció) éveiben helyenként tarágást okoznak. A gyűrűspille az almát és a szilvát, a galagonyalepke az almát és a csonthéjasokat károsítja leginkább. A munkánk csak akkor lesz hatásos, ha a levágott, fertőzött növényi részeket azonnal elégetjük.

Téli fagykár

A januári-februári hónapokban a gyümölcsfákra a legnagyobb veszélyt a szokatlanul alacsony hőmérsékletek vagy a nagy hőingadozások (inverziók) jelentik. A lehűlés mértékétől függően legérzékenyebbek a termőrügyek, ezt követik a hajtórügyek, a vesszők, a törzs és a vázágak, és a végén a gyökérzet. A törzseken a téli fagykárak fagyrepedéseket, fagyléceket okoznak. Gyakori a gallyak elfagyása is. A fagyrepedések általában befornak és betömődnek. A károsodás főleg a tél végén következik be, amikor az aktivizálódott szöveteket az éjszakai fagyok károsítják.

A téli fagykárak súlyosan károsíthatják a termő- és a hajtórügyeket is (8. kép). Az elfagyott rügyek a szokásostól eltérő, sötétbarna vagy fekete színűek és hajlamosak lepotyogni. Mindez igen jellemző pl. a kajszira. Ezért fagykár esetén metszéskor több termőrügyet kell hagyni. A téli fagyoktól károsodott ágak gyakran elszáradnak. Ilyenkor a károsodott szövetek metszete sötét színű.

Általánosan elmondható, hogy a tartósan mínusz 15 °C alatti hőmérséklet kivétel nélkül kisebb-nagyobb mértékben károsítja a gyümölcsfákat. A károsodás másodlagosan kaput nyit főleg a farontó gombák fertőzésének.

A fagykár megelőzhető, ha a tél beállta előtt a fák törzsét bemeszeljük vagy hálóval beárnyékoljuk, ami egyben a vadak ellen is védelmet nyújt. A fehér szín megakadályozza a törzs ellentétes oldalainak egyenlőtlen felmelegedését, és így a törzsön kisebb változásokkal alakulnak ki fagylécek vagy fagyfoltok. Fontos még a fagytól kevésbé veszélyeztetett termőhely és megfelelő fajta megválasztása is.

Ha a fagykár mégis bekövetkezik, a keletkezett sérüléseket minél hamarabb kezelni kell. A sebek lezárása előtt vágjuk ki éles késsel az elhalt fás részeket, és a simára vágott seb felületét azonnal kenjük be sebkezelő anyaggal! Szükség szerint újítsuk fel a sebkezelő anyag rétegét a seb teljes beforrásáig, mert csak így akadályozhatjuk meg a sebszennyező gombák és élősködő rovarok fertőzéseit.

